

ПУН КРУГ ОКО СЕБЕ

(Семездин Мехмединовић: *Ово вријеме сага*, Vuubook, Сарајево – Фрактура, Запрешић, 2020)

Постоје писци који целог живота пишу исту књигу. Тај поступак крију иза наводно намерног поетичког избора, маскирају исте рукописе другачијим насловима и корицама, мешају поезију и прозу у покушају да читаоцима изнова подвале оно што су ови већ прочитали. Један од таквих писаца је, наизглед, и Семездин Мехмединовић. Још од књига *Sarajevo Blues* (1995) и *Руски ѓрозор* (2011), преко *Аушојорџреџа са џорбом* (2012) и *Књије ѓрозорâ* (2014), све до наслова *Ме'мед, црвена бандана и ѓахуљица* (2017) и *Ово вријеме сага* (2020) – укратко, у свему ономе што се у његовом опусу може подвести под широку категорију „фикција“ – овај аутор као да говори о неколико истих ствари. Рат у Босни, живот у окупираном Сарајеву, одлазак у САД, емигрантски живот, исечци из породичне свакодневице, језичке недоумице и заклоњице, дружења са другим уметницима, и многобројне селидбе чине срж сваког његовог дела. Међутим, реч „наизглед“ је кључна у односу који он формира с категоријом писаца који целог живота пишу исту књигу, и то, можда и најјасније, потврђује његов најновији наслов.

Поменути тематски оквири опет су присутни, али Мехмединовић не бежи од овакве врсте понављања нити стрепи да читаоцима понавља нешто већ речено. Због тога се *Ово вријеме сага*, које би најједноставније и најпрецизније било описати као дневничку прозу или аутофикцију („Имам страх од измишљања, пишем поезију, мемоарску прозу или аутофикцију. Другим ријечима, описујем оно што ми се догађа“), може читати на најмање три начина: као рекапитулација досадашњег стваралачког рада, као реконтекстуализација и допуна неких празних места из претходних књига, те као самостално дело које се чита без искуства ранијих. Детаљ који, међутим, одређује не само сваку појединачну од побројаних књига, већ и сваку тачку животног пута Мехмединовића, јесте његова позиција у свету и простор у којем обитава у тренутку стварања конкретног рукописа. У свим досадашњим насловима тај простор јесу Сједињене Америчке Државе – и то небројено много микропростора унутар тог непрегледног простора новог континента – док је сада у питању Сарајево. Премда се ово на први поглед превише поједностављено свођење уметничког утиска његове књижевности на то *ѓге* се аутор налази док ствара чини као непрецизно, тај аспект је изразито битан у контексту читања Мехмединовића. Не ради се само о социолошкој, друштвеној, политичкој или било којој другој категорији, односно о томе да ли се он, а потом и јунаци његове прозе, налази усред балканског ужаса или у центру америчког сна, већ о томе којим *језиком* је окружен. Разумевајући стварност путем језика којим се користи, овај стваралац свесно конструише један нови свет који функционише

унутар тог језика и, било да се налази на простору који сматра домовином и говори матерњим језиком или је пак у емиграцији где се служи језиком средине у коју се доселио, он анализира свет, људе око себе, односе између њих и, најважније, самог себе управо својим личним језиком и речима које су му доступне. Више пута истакнувши да је по доласку у САД био у недоумици да ли да почне да пише на енглеском језику и потпуно се прилагоди својој новој стварности – на начин на који то, између осталих, на одличан начин ради Александар Хемон – Мехмединовић остаје унутар свог језика и непрестано преводи животне догађаје који му се дешавају на тај језик. Овим долази до двоструке радње јер мора типично америчку свакодневицу да разуме унутар постулата и ограничења једног потпуно другог језика и света, чиме добија скоро двоструку слику свог живота – оно што му се дешава у стварности и оно што од те стварности настаје у књижевности. Иако су његови прозни и песнички текстови преведени на енглески, а неретко их је на јавним читањима и представљао публици управо у преводу, он упорно остаје унутар свог језика и веран свом првобитном, једином оригиналном и аутентичном идентитету, босанском, као да је све време чекао да му се врати.

Најзад, *Ово вријеме сага* описује тај повратак. На сличан начин како је то Давид Албахари извео у својим постканадским романима – *Живојџињско царство* и *Данас је спрега* – Мехмединовић задржава свест о томе да је он више од две деценије био „тамо“, а сада је опет „овде“, и стога овај наслов игра на језичкој, просторној, географској и идентитетској граници између БиХ, са једне стране, и САД, са друге, а та граница, у реалности непостојећа, овде постаје јасно видљива. Због тога је дело и подељено на неколико тематско-временских целина: прва описује ауторове студентске дане у Сарајеву, друга и трећа различите америчке фазе, а четврта повратак у Сарајево 2019. године. Свака од тих целина представља једно ново рађање и откривање идентитета с обавезним процесом његовог поновног дефинисања након сваке наступајуће промене. По доласку у Сарајево, крајем седамдесетих година, он је најближи оном блејковском концепту невиности која краси искуства младића из провинције у сусрету са великим градом и одрастањем у окружењу рата и уметности. Мешајући генеричке тропе одрастања и sazревања са конкретним и личним искуствима, овај део представља убрзани преглед ужитака осамдесетих и ужаса деведесетих, са свим особеностима чаршијског живота који су одавно познати публици на целом простору државе чији је Сарајево било део. Управо је рат донео прву велику промену у животу и писању Мехмединовића („На шта би мој живот личио да није било рата?“), а све оно што је успео да изгради и установи као своју стварност и идентитет одједном постало је нестабилно, нејасно и неутемељено. Након тога, током ратног периода који проводи у Сарајеву, одлучујући се да оде из тог града тек по успостављању мира, аутор дочарава мање спокојне тренутке који се намећу као контрапункт свему што је писао дотад, али у овим секвенцама не доминирају патос, трагика или самосажалење, већ аутентичност која ће читаоца навести да разуме гранично искуство сарајевских ратних година чак и без личног искуства Сарајева или рата уопште.

Иста та аутентичност понавља се и по доласку у САД, али, налик музичарима који свирају исту мелодију у другом тоналитету, Мехмединовић овде понавља неке од тема и запажања које је већ изнео, но у новом кључу. Стигавши из стања хаоса у стање

уређеног друштва, он још дуго осећа физичке и менталне трауме и сећа се рата, не успевајући да га остави иза себе услед огромне количине нових импулса који му се намећу. У новој средини је приморан да поново дефинише себе, сада не као дете из провинције у великом граду већ породичног човека из провинције света у метрополи планете, у исто време спремног за нова искуства и зазирући од њих. Ауторове америчке године познате су из његових ранијих наслова, било да је о њима писао обимно или сажето – те сажете цртице од којих су састављене *Аушојорџирејс с џорбом* и *Књије ѓрозора* се и овде понављају у неколико наврата – али оне у *Овом времену сада* наступају из нове перспективе: не више некога ко их живи, већ некога ко их је живео. Сарајевско искуство намеће се као темељ живота у САД, и писац изнова помиње догађаје и људе који су обележили његову младост и били у фокусу првог дела књиге. Међутим, сада се те особе и детаљи дају као давна сећања која су у вези са неким скоријим сећањима, и Мехмединовић из Америке одлази у Босну, из раног ХХИ века у крај ХХ века, правећи асоцијативни лук ка свом некадашњем животу, анализирајући садашњост прошлошћу и обрнуто. Последњи ступањ тог пута представља његов повратак кући (*кући?*) који описује четврти део књиге, у којем писац напослетку прави пун круг: „Вратио сам се. Након много година дошао сам назад и сада тражим своје мјесто у граду.“ Креће се градом у којем је некада живео, присећа се своје босанске младости и америчког живота, и непрестано одлази све даље и даље у прошлост. Неки детаљ модерног Сарајева подсети га на предратно или ратно Сарајево, што га даље врати у међупростор, с оне стране Атлантика, и овај цикцак покрет кроз историју затвара круг који мапира његов живот. Он поново открива језик, среће се с особама које је некада знао, присећа се оних који више нису међу живима, и прави планове за будућност. Ипак, све оне године током којих је био одсутан узеле су данак, и овај најновији покушај дефинисања сопства долази до нових изазова.

Емотиван, лирски интониран и набијен различитим врстама патње и радости, *Ово време сада* је нови врхунац прозно-мемоарског израза Семездина Мехмединовића. Попут дела као што су *Моја борба* Карла Увеа Кнауслора или *Ког Хиџерборејаца* Милоша Црњанског, и ово дело је тешко описати у кратким цртама и само се на први поглед чини као да не говори *ни о чему*, а заправо говори о *свему бићном*е у свим засебним животима свих читалаца. Оно је истовремено хроника једне младости, једне генерације – поред аутора и многобројних непознатих имена, њоме дефилију и Миљенко Јерговић, Алеш Дебељак, Александар Хемон, Дарио Џамоња и други – и једне индивидуе, те је могуће изнова му се враћати и сваки пут препознавати зашто није реч о писцу који целог живота пише исту књигу.